

- Nina's Libellen (Odonata)
<http://groenhagen.net/nina/libellen/>
- Schutzgemeinschaft Libellen in Baden-Württemberg
<http://www.sglibellen.de/>

ASKEW R.R. 1988. The dragonflies of Europe. Harley Books, Colchester.

BUCZYŃSKI P., TOŃCZYK G. 2005. Nowy „Askew”, nowe rozczarowania. Odonatrix, 1 (1): 17-19.

MIELEWCZYK S. 1990. Ważki – Odonata. [w:] J. Razowski (Red.), Wykaz zwierząt Polski. Tom I, część XXXII/1-20. Ossolineum, Wrocław – Warszawa – Kraków: 39-41.

MIELEWCZYK S. 1997. Odonata. [w:] J. Razowski

(Red.), Wykaz zwierząt Polski. Tom V, Część XXXII/24. Wyd. Instytutu Systematyki i Ewolucji Zwierząt PAN, Kraków: 161.

SCHMIDT Er.1929. Libellen, Odonata [w:] P. Brohmer, P. Ehrmann, G. Ulmer (Red.), Die Tierwelt Mitteleuropas 4 (1b). Quelle & Meyer, Leipzig: 1-66.

TOŃCZYK G., BERNARD R., BUCZYŃSKI P. 2000. Klucz do oznaczania wylinek i larw (ostatnie stadium) ważek (Odonata) Polski. VII Ogólnopolskie Warsztaty Bentologiczne, Poznań – Jezioro, 5-27 maja 2000. Manuskrypt.

WENDZONKA J. 2005. Klucz do oznaczania dorosłych ważek (Odonata) Polski. Odonatrix, 1 (Suplement 1): 1-26.

Szwajcarska precyzja

Rafał BERNARD

Swiss precision. – „Dragonflies of Switzerland” appears as an excellent monograph presenting the occurrence of dragonflies in various aspects of the Swiss space and time. The author comments on the contents and form of the book stressing its ‘smooth’ dignified appearance, richness of data, plasticity and informativeness of figures and maps, great precision and some economy of species texts.

WILDERMUTH, H., Y. GONSETH & A. MAIBACH (Hrsg.), 2005. Odonata – Die Libellen der Schweiz. Fauna Helvetica 12, CSCF/SEG, Neuchâtel, 440 ss.

U schyłku zimy tego roku światło dzienne ujrzała monografia ważek Szwajcarii. Prawdziwa gratka dla wszystkich, którzy interesując się ważkami sięgają po literaturę europejską, ale także i dla tych, którzy... po prostu lubią piękne książki.

Choć jest to wydawnictwo zbiorowe autorstwa dwudziestu ośmiu odonatologów, śmiałym powiedzić, że książka w niejednym przypomina swojego głównego redaktora, którego mam szczęście znać bardzo dobrze. Dystyngowana acz nieco oszczędna w wyrazie, zwięzła, niezwykle konkretna i komunikatywna. Cechy te przejawiają się po części już w jej zewnętrznym wyglądzie. Twarda okładka i kredowy papier w kolorze ecree, a na nim starannie skomponowane ryciny i tekst pisany subtelną, nieco ozdobną czcionką, sprawiają, że nie czuje się tych 400 stron objętości i 1150 gramów wagi. Wtajemniczonego bibliofila zachwycą już na pierwszy rzut oka kolorowe ryciny gatunków. Tak, tak, ryciny, a nie zdjęcia, którymi często zatłoczo-

ne są współczesne monografie. Spośród 126 akwareli, 96 namalował przed laty słynny, już nieżyjący, szwajcarski odonatolog-malarz Paul-André Robert. To prawdziwe barwne cacka precyzyjnie operujące detalem. Jaka szkoda, że 30 pozostałych akwareli trzeba było zaczerpnąć z europejskiej monografii ASKEW (1988). Proponuję czytelnikowi próbę. Jestem przekonany, że bez trudu rozpozna, po gorszej jakości i braku pewnego „ducha”, wizerunki gatunków rodem z Askew (wyniki testu można sprawdzić w spisie rycin przy końcu książki). Obrazu dopełnia 128 czarno-białych rycin także autorstwa Roberta.

Na monografię składają się: dwuczęściowy wstęp, zwięzłe omówienie biologii i środowisk ważek (przy tych środowiskach zabrakło mi trochę jakiejś wyrazistej graficznej prezentacji) oraz historii gromadzenia danych o ważkach Szwajcarii i powstałej bazy danych, charakterystyka ostatnich zmian w odonatofaunie kraju, krótki rys przedstawiający tło geograficzne i biogeograficzne, uwagi wstępne do monografii gatunków wyjaśniające m.in. stosowane określenia (co za precyzja!), monografie 84 gatunków zajmujące lwią część książki, wykaz piśmiennictwa liczący 477 pozycji, i na koniec niezbędne indeksy.

Oko zagranicznego specjalisty w pierwszym rzędzie biegnie ku omówieniu poszczególnych gatunków. Typowa gatunkowa monografia przedstawia w kolejności: ogólne rozmieszczenie gatunku, jego występowanie w Szwajcarii, stan populacji i historyczny przebieg jego zmian, zwłaszcza

w ostatnim ćwierćwieczu, wylot i fenologię, środowisko życiowe imagines i charakterystyczne cechy ich ekologii behawioralnej, siedlisko larw, zagrożenia oraz realizowane i zalecane zabiegi i środki służące ochronie danej ważki. Literatura, nie cytowana w tekście, zebrana jest, w postaci najistotniejszych pozycji, osobno pod częścią opisową. Przyzwyczajonemu do klasycznego stylu cytowania źródeł trochę przeszkadza ten brak bezpośrednich odniesień. Z drugiej jednak strony jak się potoczyście czyta te teksty, gdy nie przerywają ich dziesiątki cytowań po każdym zdaniu. Myślę, że w takiego rodzaju opracowaniu takie odstępstwo od reguły można zaakceptować.

Opisowi towarzyszą wspomniana barwna rycina samca lub dwie – samca i samicy, oraz umiejętnie skomponowany zestaw graficzny, zawierający mapę, diagram sezonowego występowania imagines w dekadach oraz diagram rozmieszczenia pionowego. Ten ostatni, dzięki interesującemu rozwiązaniu, niesie znacznie więcej informacji od klasycznego wzorca znanego z innych monografii krajowych: skalę oparto w nim nie na zwykłych przedziałach wysokości, ale na osiemnastu termicznych strefach wysokościowych o określonej (i opisanej wcześniej) charakterystyce. Takich pomysłowych rozwiązań kumulujących informacje jest więcej. Jeden rzut oka na plastyczną mapę i już wiem, dlaczego *Oxygastra curtisii* „ciśnie się” na małym cyplu kantonu Tessin, jak niewybredna jest *Aeshna cyanea* i jak *Erythromma lindenii* kolonizuje kraj dolinami rzeczny. I choć raz zazdroszczę Szwajcarom niewielkich rozmiarów ich kraju. Dużo większej Polski nie będzie tak łatwo przedstawić w polskim Atlasie. Zastanawiam się jednak, czy oprócz okresu stwierdzenia (3 przedziały czasowe) punkty na mapach nie mogły ukazywać innych cennych informacji, zwłaszcza kategorii stwierdzeń odzwierciedlającej stopień rodzimości gatunku. Oczywiście, nie dałoby się zawrzeć tego wszystkiego na jednej mapie, potrzebna by była druga, równoległa. Ale czy przy tak małym kraju nie warto było spróbować? A może po prostu dane

nie były wystarczające.

Teksty uderzają swoją zwięzłością i zagęszczeniem informacji. Każde słowo tutaj „waży”, nie ma nic zbędnego, nic zbyt łatwo wypowiedzianego. Nic ponad to, co jest pewne lub wysoce prawdopodobne. Aż czasami boli ta oszczędność, przynajmniej mnie, który lubi szczegóły (i z tego powodu kocha „Ważki Badenii-Wirtembergii” (STERNBERG, BUCHWALD 1999, 2000)). Nie raz już jednak doświadczyłem, jak łatwo się w szczegółach i domysłach zaplątać, dlatego chylę czoła z szacunkiem przed szwajcarską, bezpieczną precyzją opracowania. Znać tu rękę pierwszego redaktora.

Na koniec jeszcze pytanie: czym jest omawiane opracowanie? Wyczerpującą monografią, co mógłby sugerować tytuł i niektóre rozdziały w omówieniu gatunków? Ale zabrakło do tego przecież wielu innych aspektów ich biologii. Czy atlasem rozmieszczenia rozbudowanym o treści biologiczne i „ochroniarskie”? W pierwszej chwili pomyślałem, że redaktorzy nie mieli tu chyba zbyt jasnej koncepcji i wymieszali jedno z drugim. Gdy się uważniej przyjrzeć, dostrzega się jednak błyskotliwy zamysł: opracowanie prezentuje występowanie gatunków w Szwajcarii w różnych aspektach przestrzeni i czasu! Nie jest to więc tylko atlas biogeograficzny, ale prawdziwa monografia występowania gatunków. Znowu chylę czoła. I choć książka kosztuje 42 Euro, gorąco namawiam zaawansowanych zapaleńców-bibliofilów do jej zakupu.

ASKEW R.R. 1988. The dragonflies of Europe. Harley Books, Colchester.

STERNBERG K., BUCHWALD R. (red.) 1999. Die Libellen Baden-Württebnegs. Band 1. Allgemeiner Teil, Zygoptera. Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart (Hohenheim).

STERNBERG K., BUCHWALD R. (red.) 2000. Die Libellen Baden-Württebnegs. Band 2. Großlibellen (Anisoptera), Literatur. Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart (Hohenheim).

Nowa wersja CD-ROM „Dragonfly Research”

Paweł BUCZYŃSKI

The new version of the CD-ROM “Dragonfly Research”. – The synopsis of the second edition of electronic publishing – a compendium of the most important information for an odonatologists. Comparing with the first edition (SCHORR, LINDEBOOM 2003), the second one is extended (literature base, the list of world

dragonfly species) and technically improved (more readable interface, easier searching). This edition contains two interesting PhD theses as PDF-files. The program was estimated as a very valuable help in odonatological studies.

ISSN 1733-8239

Odonatrix

Biuletyn Sekcji Odonatologicznej Polskiego Towarzystwa Entomologicznego
Bulletin of the Odonatological Section of the Polish Entomological Society

Rok 1, numer 2 (lipiec 2005)

Polskie Towarzystwo Entomologiczne – Sekcja Odonatologiczna
Zakład Zoologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie